

Bölüm 3

Katılım Bankacılığı Ekosistemi: Paydaşlar, Kurumlar ve Piyasalar

Dr. Ruşen Ahmet Albayrak
Şerafettin Özsoy

HEŞGELDİNİZ.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜMDE NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

KATILIM BANKACILIĞI EKOSİSTEMİ: PAYDAŞLAR, KURUMLAR VE PİYASALAR

1	Finansal Piyasalar ve Kurumlar
2	Finansal Kurumların Türleri
3	Bankacılık Sisteminin İşleyişi
4	Katılım Bankacılığı Sisteminin İşleyişi
5	Katılım Bankacılığı Sisteminin Konvansiyonel Bankacılık Sistemi ile Benzerlikleri
6	Katılım Bankacılığı Ekosistemi
7	Dünyada Katılım Bankacılığının Uygulama Modelleri
8	Paydaşlık Yönetişim Modeli
9	Katılım Bankacılığı Paydaşları
10	Paydaşlık Yönetişim Modeli ile Katılım Bankacılığının
11	Katılım Bankacılığının İslam'daki ve İslam Ekonomisindeki Yeri
12	Değer Odaklı Bankacılık için Küresel Birlik

GİRİŞ

Katılım bankacılığı, geleneksel bankacılık sisteminden çok farklı olmamakla birlikte; cari hesaplar ve katılma hesapları yoluyla veya faizsiz bankacılık prensiplerine uygun yöntemlerle fon toplar.

Toplanan fonlar farklı havuz sistemlerinde biriktirilir.

Murabaha, leasing, eser sözleşmesi, mudarebe, müşareke; katılım bankacılığına uygun fon kullandırma yöntemleridir.

Finansal Piyasalar ve Kurumlar

- Fon arz ve talebinin karşılaştığı piyasalara finansal piyasalar denir.
- Finansal piyasaların 4 temel ögesi vardır

Finansal Piyasalar

Para piyasaları; kısa vadeli yani bir yıl ya da daha az süreli fonların transferlerinin ya da alışverişinin yapıldığı kısımdır.

Sermaye Piyasaları; uzun vadeli yani bir yıldan daha fazla süreli fonların transferinin ya da alışverişinin yapıldığı kısımdır.

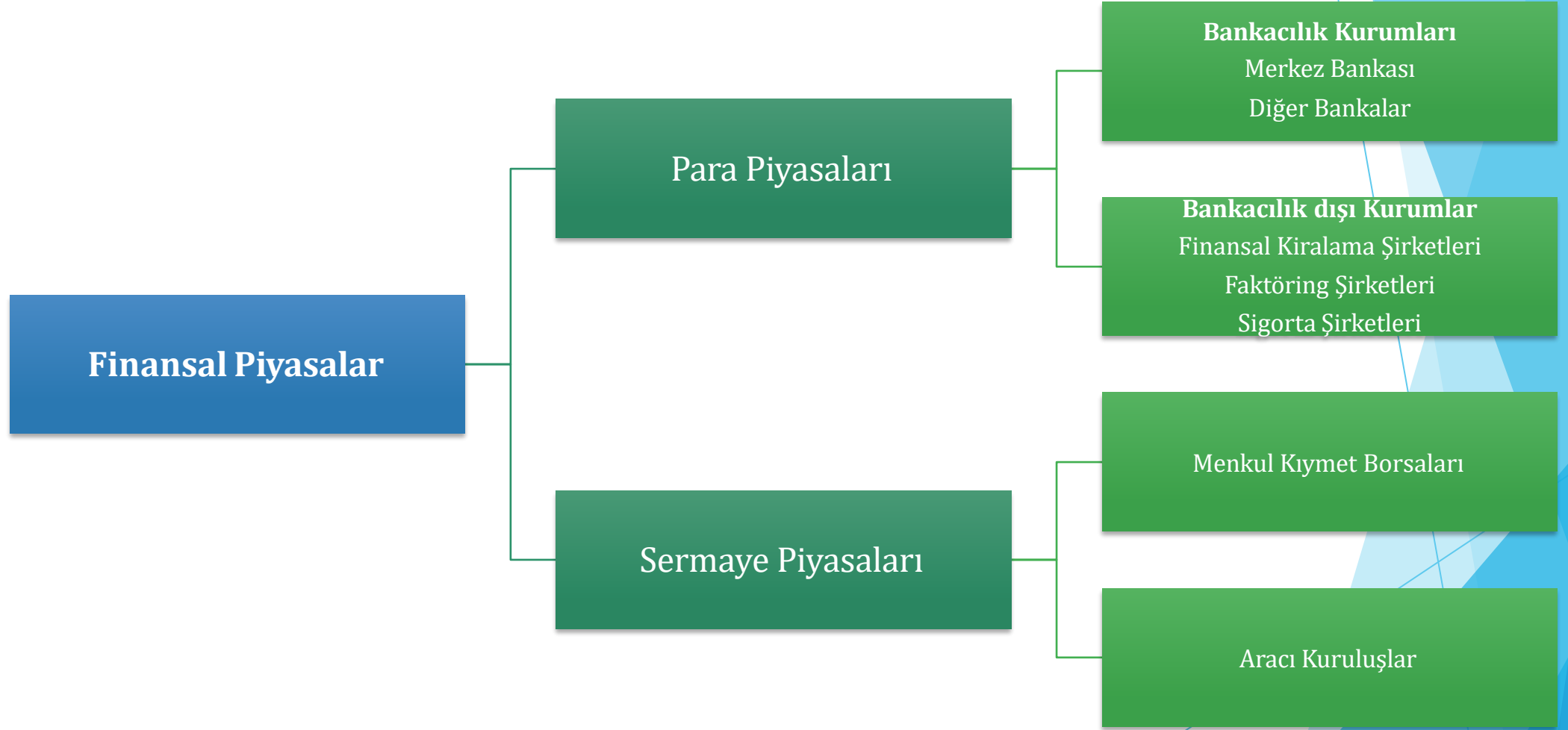
Birincil piyasalar (arz piyasası)

İkincil piyasalar (organize alım-satım borsaları)

Üçüncül piyasalar (organize olmayan menkul kıymet piyasaları)

Türev piyasalar (vadeli işlem piyasaları)

Finansal Kurumların Türleri

Bankacılık Sisteminin İşleyişi

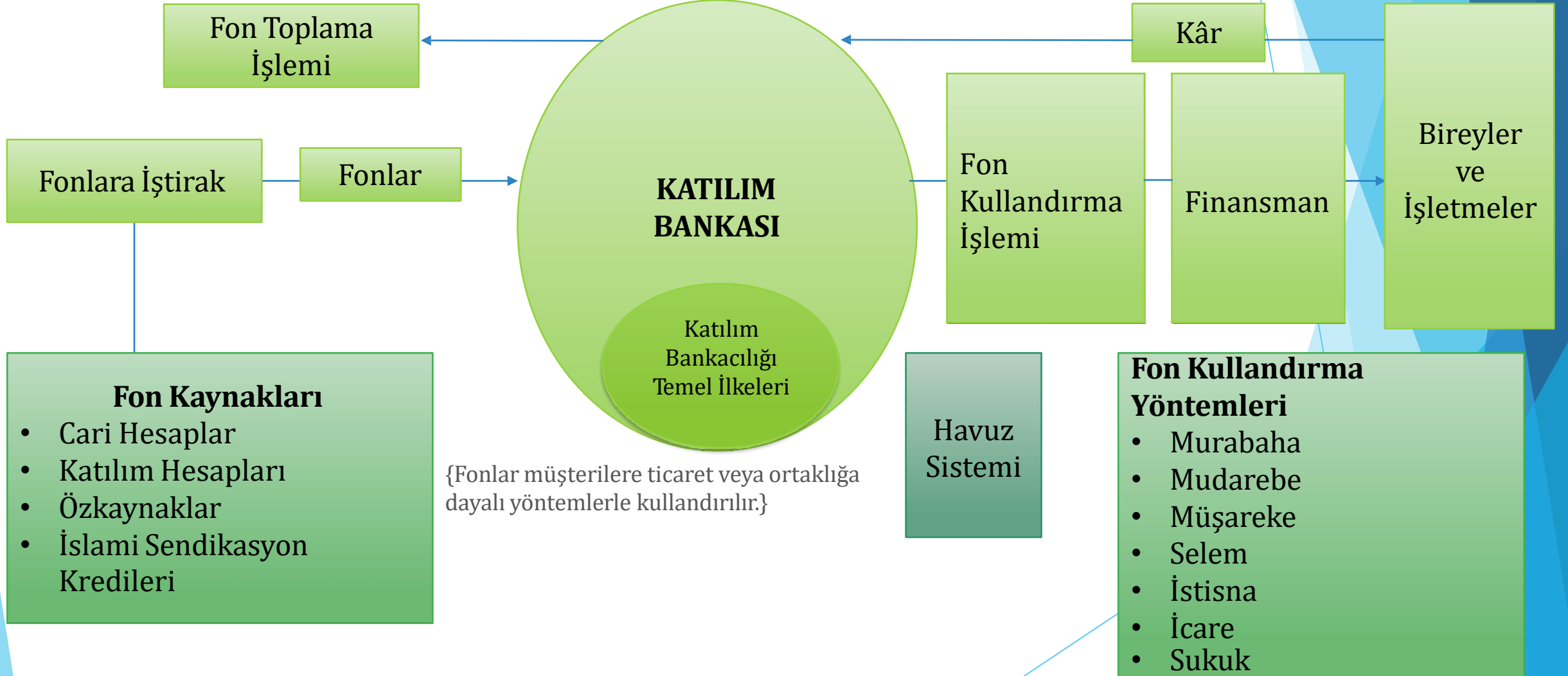
- Bankacılık sektörü tasarrufların yatırıma dönüştürülmesi için gerekli olan fon aktarımında araçlık görevini ifa eder.
- Sistemin özünde yatan temel prensip fon fazlası olanlarla fon ihtiyacı olanların buluşturulmasıdır.

Katılım Bankacılığı Sisteminin İşleyişi

Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar (BDDK, SPK, TCMB, TMSF, vb.)

{Kullandırılan fonlardan elde edilen karlar}

Katılım Bankacılığı Sisteminin Konvansiyonel Bankacılık Sistemi ile Benzerlikleri

- ▶ Finansal hizmet kuruluşlarıdır ve kâra dayalı/ticari kuruluşlardır.
- ▶ Benzer finansal ihtiyaçları karşılamaya çalışırlar.
- ▶ Bankacılık hizmetleri benzerdir (Nakit sağlama, emanet tutma, para transferi, dış ticaret aracılık vs.)

Katılım Bankacılığı Sisteminin Konvansiyonel Bankacılık sistemi ile arasındaki farklılıklar

Risk Dağılımı

- Geleneksel bankacılıkta riskin tamamı borçludur
- Katılım bankacılığında ortaklık prensibine bakılır; eğer emek-sermaye ortaklığı varsa risk iki taraf arasında paylaşılır, sermaye ortaklığında ise risk sadece sermayedarlara aittir.

Fon Kullanırma

- Geleneksel bankalar müşterilerine faizli borç (kredi) verirler
- Katılım bankaları müşterisine ihtiyaç duyduğu malı, hizmeti ya da hakkı satıcısından satın alır ve üzerine kâr payı ekleyerek müşterisine vadeli olarak satar.

Temel İlkeler

- Geleneksel bankacılıkta paranın borç veren lehine artış gösteren zaman değeri vardır.
- Geleneksel bankacılıkta risk bedel gerektirir
- Geleneksel bankacılıkta yasallık önemlidir
- Geleneksel bankacılıkta gelir faize dayanır
 - ▶ Katılım bankacılığında para ödünç olarak kullanıldığında zaman değeri yoktur
 - ▶ Katılım bankacılığında risk paylaşılır.
 - ▶ Katılım bankacılığında İslami meşruluk temel alınır.
 - ▶ Katılım bankacılığında gelir kâr payına dayanır

Katılım Bankacılığı Ekosistemi

- ▶ Katılım bankaları %95'i konvansiyonel olan bir sistemde aktif toplam olarak %5'in biraz üzerinde bir pay aldıkları için her şeyden önce ilk rakipleri mevduat bankalarıdır.
- ▶ Ekosistem yaklaşımı katılım bankalarının rekabet edebilmesi için finansal piyasalar ve kurumlarına kendi ilkeleri çerçevesinde uyum sağlayarak var olmaya devam etmesini öneriyor.
- ▶ Ekosistemin parçası olan organizasyonlar, iş modellerini gerçekleştirirken paydaşlarını ikna etmek ve onlarla beraber hareket etmek zorundadır.

Ekosistem yaklaşımı katılım bankalarının rekabet edebilmesi için finansal piyasalar ve kurumlarına kendi ilkeleri çerçevesinde uyum sağlayarak var olmaya devam etmesini öneriyor.

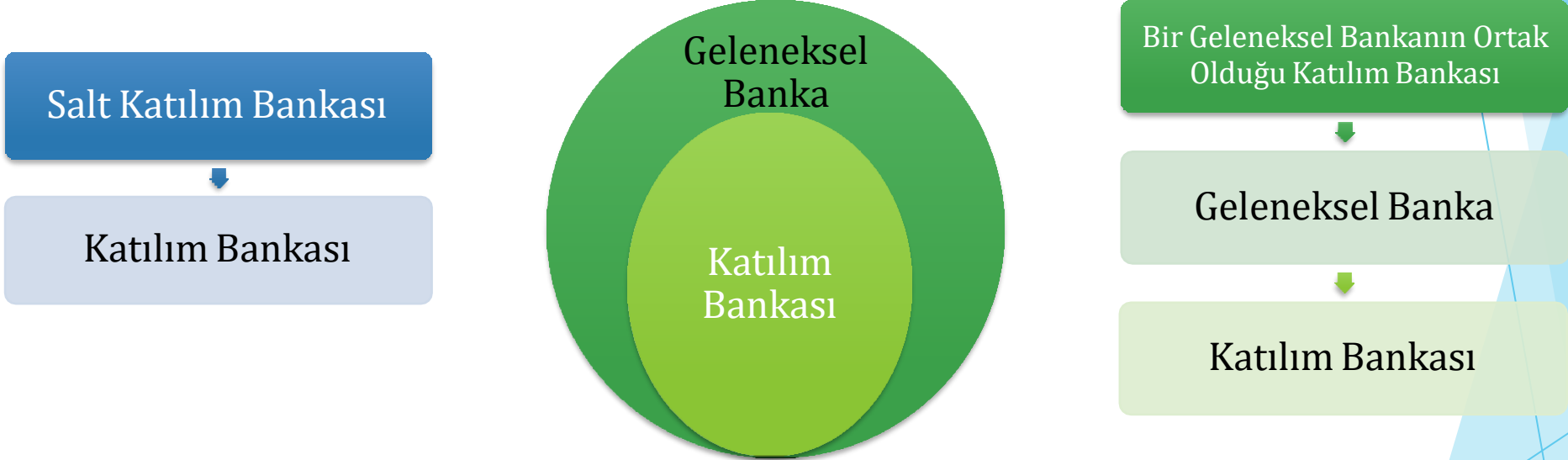

EKOSİSTEM;

- İzole olamayan kompleks sistemlerdir.
- Çevreleriyle birlikte dönüşerek gelişirler.
- Etkileşim içerisinde canlılarla çevrilidirler.
- Canlılar ekosistemi etkiler ve ondan etkilenirler.
- Ekosisteme uyum hayatta kalma sebebidir.

REKABET + DAYANIŞMA + KONTROL + ZORLAMA = UYUM

Dünyada Katılım Bankacılığının Uygulama Modelleri

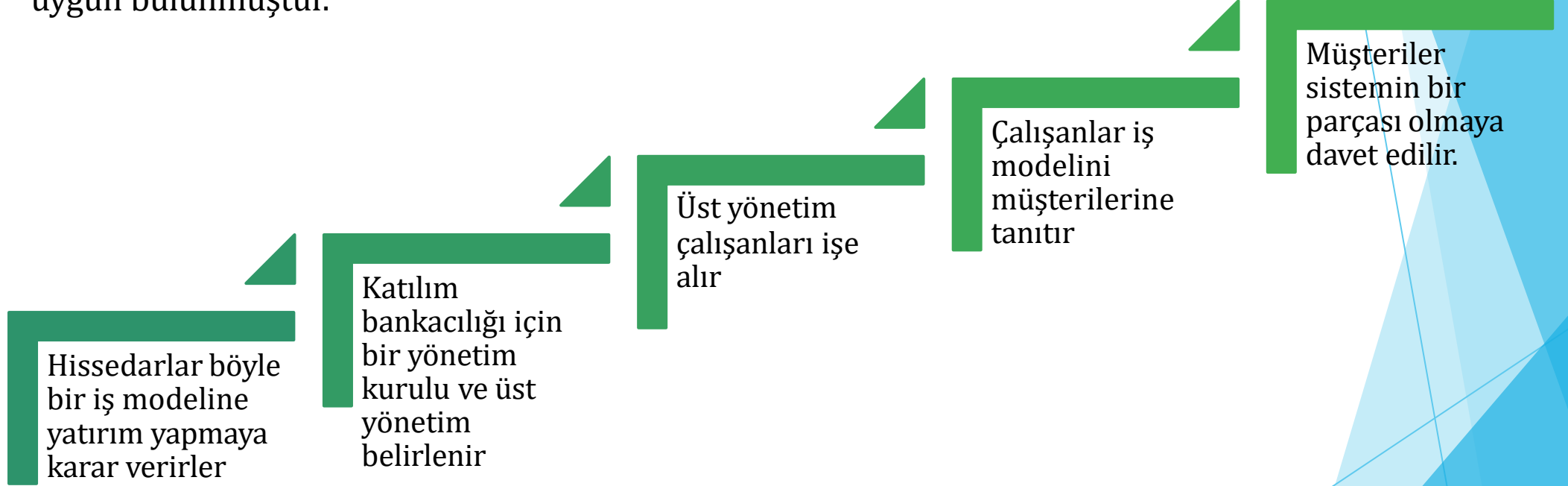
Paydaşlık Yönetişim Modeli

Paydaşlık Yönetişim Modeli, 20.yüzyılın sonunda büyük Amerikan ve Avrupalı firmaların kurumsal manada yaptıkları yolsuzluklar sonucu batmalarının ardından tekrar gündeme gelmiştir.

Katılım Bankacılığı Paydaşları

İslami Bankacılık İş Modeli etik standartlarla yönetildiğinden Paydaşlık Yönetişim Modeli'ne çok uygun bulunmuştur.

- BDDK
- TMSF
- TCMB
- HAZİNE
- SPK
- BORSA

Paydaşlık Yönetişim Modeli ile Katılım Bankacılığının

Değerlendirilmesi

Katılım Bankacılığı Ekosisteminin Olgunluk Seviyesi

- Paydaşlık Yönetişim Modeli, iç paydaşların katılım bankacılığının prensipleri çerçevesinde oynadığı rollerin ölçüsünde bir olgunluğa sahiptir.
- Türkiye’de 30 senenin üzerinde geçmişe sahip olan katılım bankaları, ekosisteme uyum sağlayarak olgunluk düzeylerini arttırmışlardır.
- Paydaşların olgunluk seviyesi farklılığı olgunluk sürecinin gelişimini etkiler.

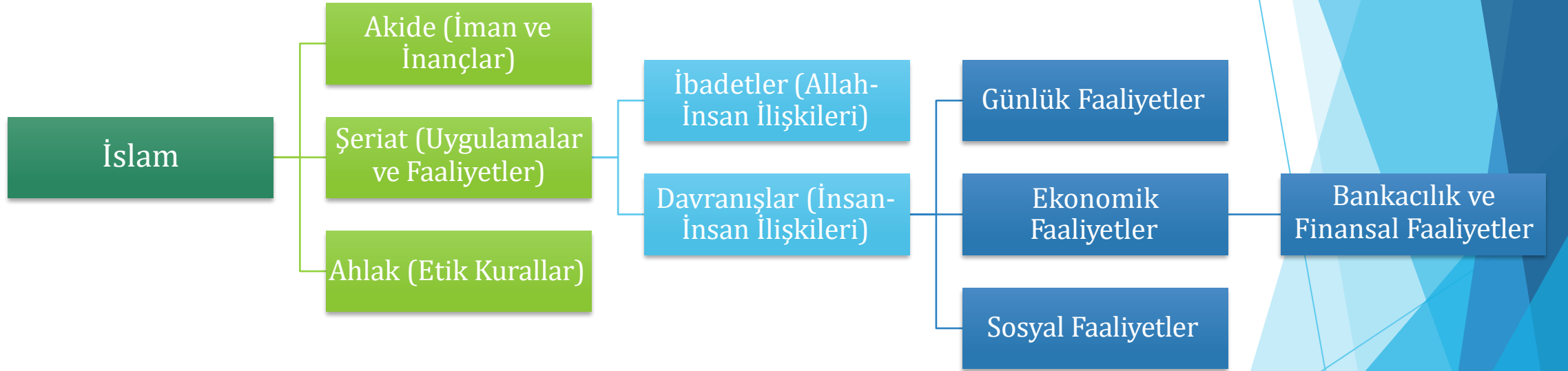
Sürdürülebilirlik ve Etik Anlayışı

- Paydaşlık Yönetişim Modeli 20. yy’ın sonunda Batı’daki yolsuzluk ve krizlerin ardından ekonomi literatürüne gelmiştir.
- Yolsuzluk finansal kontrol anlamında değerlendirilmiş olsa bile iş etiği kavramı önem kazanmıştır.
- Türkiye 2000’li yılların başında çok ciddi bir bankacılık konsolidasyonu yaşamıştır. 1994-2005 döneminde batan 25 bankanın Türk ekonomisine maliyeti 31,4 Milyar USD olmuştur.
- Katılım bankacılığı ekosisteminin ülkemizin şartlarını dikkate alan sürdürülebilirliği sağlayan bir etik anlayışını hâkim kılması sektörün ekonomik büyüklüğü kadar hayatidir.

Katılım Bankalarındaki ürün ve uygulamalarla ilgili İslami eleştiriler

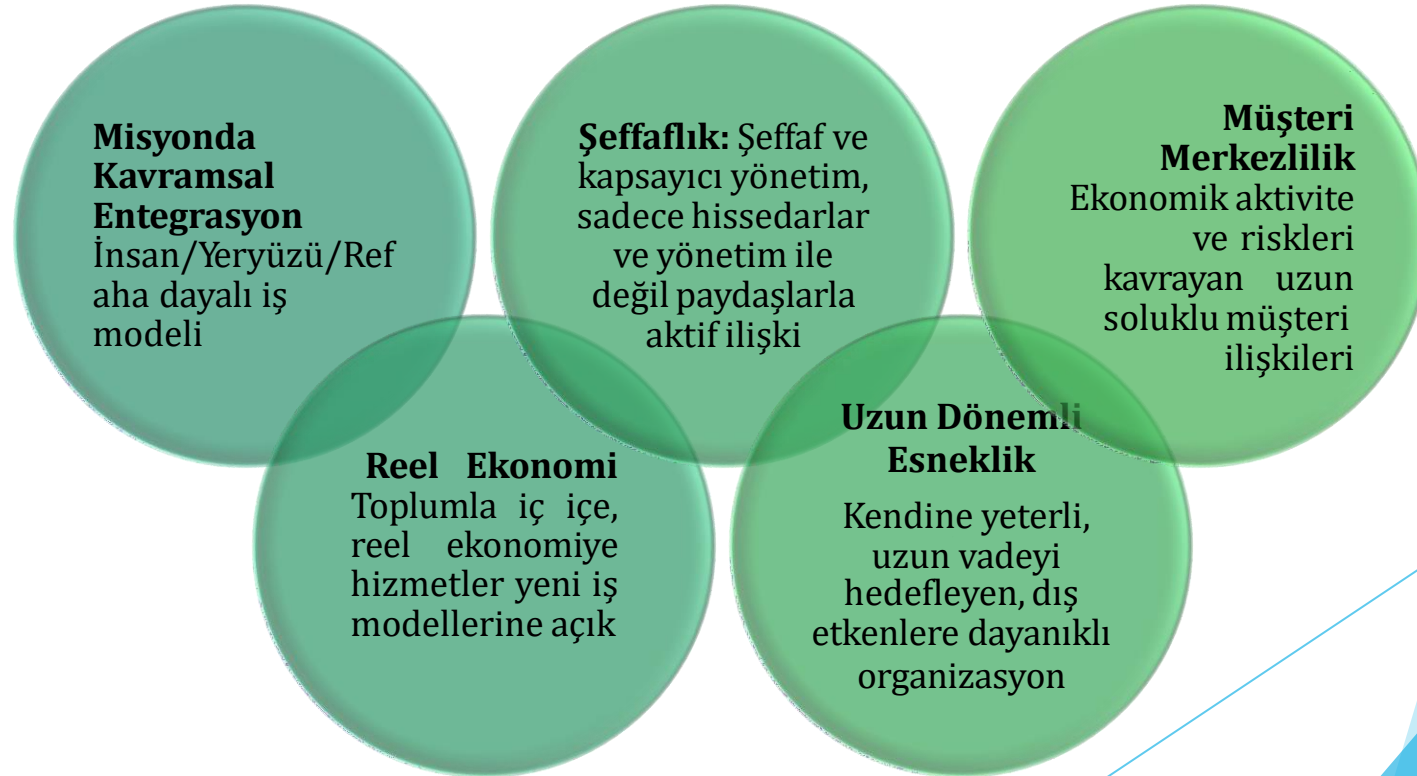
- Katılım bankacılığının ürün ve uygulamaları mevduat bankalarına benzetilerek eleştirilebilmektedir.
- Katılım bankaları fonlamanın temel ürünü olan Murabaha’ya ikame gösterilen ve emek sermaye ortaklığına dayalı Müşaraka çok fazla yaygınlaşmamıştır.
- Prof. Hayrettin Karaman’a göre bu durumun nedenleri arasında mevzuat altyapısı, ortak olunan girişimcilerin yaklaşımı ve bankaların isteksizliği vardır.
- Sonuç olarak bir ürün ve uygulamanın sorumluluğu tek başına katılım bankasına ya da hizmet paydaşına ait olamaz; ekosistemin İslami olması da olgunlaştırılabilir ve bu da tek tek paydaşlara bağlıdır.

Katılım Bankacılığının İslam'daki ve İslam Ekonomisindeki Yeri

Değer Odaklı Bankacılık için Küresel Birlik

- ▶ Değer Odaklı Bankacılık için Küresel Birlik, dünyada «Etik Bankacılık» değerleri üzerinde ittifak etmiş 53 bankanın oluşturduğu bir birliktir.
- ▶ Dünyadaki Etik Bankacılık ile ilgili yegane organizasyon olmamakla birlikte, uluslararası ve insan/yeryüzü odaklı bir kuruluş olarak savunduğu ilkeler ile katılım bankacılığı için de ilham kaynağıdır.

Değer Odaklı Bankacılık için Küresel Birlik

- 53 Banka
- 41 M Müşteri
- 127 Milyar \$
- 48.000 Çalışan

Üçüncü bölümün sonuna geldiniz.

Lütfen dördüncü bölüme geçiniz.